

FOKUSGRUPPER

Handledning för arbetet med fokusgrupper i projektet
KONTEXT – att låta tingen tala
2018-06-04

SAMMANFATTNING

Detta är en handledning för hur vi kommer att arbeta med fokusgrupper i projektet KONTEXT. Dokumentet innehåller förslag på metoder, tips, exempel och generella riktlinjer. Vi finns här för att hjälpa och stötta i detta arbete. Tveka inte att höra av er med frågor och funderingar!

Malin Pehrsson & Maria Casagrande
Skånes hembygdsförbund

Malin Pehrsson

0734-47 96 98

malin.pehrsson@skaneshembygdsforbund.se

Maria Casagrande

0709 – 66 82 10

maria.casagrande@skaneshembygdsforbund.se

Att arbeta med fokusgrupper: dialog och delaktighet

Att arbeta med fokusgrupper är ett verktyg för att undersöka en grupp människors uppfattningar, åsikter, värderingar, tro och attityder gentemot någonting. Flera personer tillfrågas kring ett visst tema, för att skapa och uppmuntra dialog och delaktighet. En fokusgrupp hjälper er att utvärdera ert arbete samtidigt som ni får värdefulla insikter om dem.

Målgrupp, fokusgrupp och specialbehov

Först, ett förtydligande av vad vi menar med de olika indelningarna:

Målgrupp: är den grupp som ni vill locka fler besökare från.

Fokusgrupp: innehåller strategiskt utvalda personer ur målgruppen, som ni träffar vid ett par tillfällen för att lära er mer om dem och ta tillvara deras tankar.

Specialbehov: kommer vi att jobba med genom att rådfråga experter i samband med att ni planerar er produktion. Vi på Skånes hembygdsförbund kommer att hjälpa er med detta. Fokusgruppen behöver alltså inte innehålla någon som har ett specialbehov.

Föreningarnas valda målgrupper

I projektet KONTEXT kommer vi att arbeta med följande målgrupper:

- Barn 7-10 år på fritiden
- skolungdomar upp till åk 6 på skoltid
- högstadiel elever under skoltid
- byggnadsvårdsintresserade studenter
- vuxna som inte kan svenska
- vuxna 40+ som i sitt yrkesliv har nytta av att lära sig mer om platsen
- personer 50+, presumtiva medlemmar
- flera generationer bland kommunens invånare
- flera generationer turister

Gruppens sammansättning av deltagare

När ni väljer ut vilka personer som ska tillfrågas att ingå i fokusgruppen, ta avstamp i det förslag som vi skickat ut om målgrupp, specialbehov, berättarperspektiv, föremål och metod. Börja med att fundera på:

- Vad behöver vi ta reda på om vår valda målgrupp för att de berättelser som vi producerar inom projektet ska bli bra?
- Vad ska vi fråga om?
- Vilka personer behöver tillfrågas för att kunna svara på de frågor vi har?

Det ni kommer fram till ska styra urvalet av personer. Deltagare ska väljas utifrån att de är representativa för målgruppen, men kan med fördel innehålla individer som är mycket olika. Då kan vi få fler varierade svar och infallsvinklar på våra frågor!

Gruppens storlek kan variera beroende på den målgrupp respektive förening ska arbeta med men ska innehålla minst fem personer som kan träffas vid minst tre tillfällen. Det finns ingen övre gräns för antal,

men tänk på att deltagarna måste känna sig bekväma att uttrycka sina åsikter i gruppen. För stora grupper är därför inte att föredra.

Ibland kan det vara en god idé att tillfråga personer som redan ingår i en grupp med etablerade relationer och etablerad trygghet (t ex en mindre skolklass). I andra fall är det bättre om gruppen inte på förhand känner varandra.

- Tänk igenom gruppens sammansättning
- Ha inte för många deltagare i fokusgruppen
- I vissa fall kan existerande grupperingar användas
- I andra fall är det bra att alla är nya för varandra
- Om gruppen ska innehålla barn är det bra om en vuxen de litar på är med

Inbjudan

När ni bjuder in personer till fokusgruppen, skriftligt eller muntligt, bör följande information finnas med:

- Vad deltagandet i fokusgruppen innebär, vad ni kommer att göra
- Vad syftet är (t ex: Syftet är att ta reda på vad du tycker om...)
- Vad resultatet ska användas till
- Hur lång tid det kommer att ta
- Kort förklaring av hur det kommer att gå till
- Vad de kan få ut av det (Tex. som tack för hjälpen bjuder vi på middag/fribiljetter eller liknande)

Tips inför första träffen

- Skapa god stämning, fika, lär känna varandra litegrann innan aktiviteterna. Det är viktigt att personerna i fokusgruppen känner sig välkomna!
- Visa att det är okej att säga vad man tycker, uppmuntra till ärlighet. Vi vill ha ärliga svar när vi frågar vad fokusgruppen tycker. Tänk på att många kan känna sig tvingade att svara positivt.

Kommunens roll

Kommunens roll är att vara med och stötta detta arbete, förmedla kontakter och vara med vid möten med fokusgruppen. Då säkerställer vi att våra lärdomar om hur man kan arbeta med fokusgrupper i förhållande till berättande, utställningar och besöksmål kan leva vidare i kommunen efter projektets slut.

Malin och Marias roll

Vi finns till hands för råd och tips och kommer att hålla oss uppdaterade om hur ni känner att arbetet fungerar. Utöver löpande samtal kommer vi, mot slutet av projektet, också göra en utvärdering tillsammans med varje förening om hur arbetet med fokusgruppen har gått.

Rollfördelning

I alla fokusgruppsaktiviteter, i allt man gör med fokusgruppen, behöver man utse två personer till att anta rollerna som moderator och sekreterare. Det kan vara bra att fler observerar och antecknar, men:

- Tänk på att inte vara så många från föreningen och kommunen att fokusgruppspersonerna känner sig i underläge.

Moderatorn

Fokusgruppen leds av en moderator som ska leda utan att vara alltför styrande. Lyhördhet inför gruppen. Måste känna av att alla hänger med, har vi förstått varandra? Kanske kan en kommunrepresentant vara moderator.

- Led diskussionen, styr den inte
- Se till att gruppen håller sig till ämnet
- Få alla i gruppen att vara aktiva, se till att alla kommer till tals
- Håll en oberoende ställning, ifrågasätt inte åsikter

Sekreteraren

- Dokumentera under tiden. Anteckna, fotografera, spela in ljud eller gör det som bäst passar det ni gör eller som du är bekväm med
- Sammanställ anteckningar: efterarbetet av materialet är viktigt
- Anteckna både formellt vid intervjutillfällena och vid informella samtal. Använd fokusgruppernas egna ord
- Renskriv och sammanfatta
- Skicka sammanfattningar till Maria och Malin

Metoder för fokusgruppsarbete

Vad ska vi då göra och hur gör vi det? I detta avsnitt listar vi olika metoder för hur, var och när vi ska ställa våra frågor till fokusgruppen och hur ska vi dokumentera deras svar och reflektioner. Metoderna är indelade i tre huvudgrupper: deltagande observationer, workshops och enkäter.

- Att börja undersöka och vara nyfiken på fokusgruppen leder ofta till att man kommer på fler saker att undersöka. Skriv då ner detta, det är också ett resultat!
- För att komma igång med metoderna, ta avstamp i era befintliga utställningar eller något ni redan gjort!

Deltagande observationer

Deltagande observation är en förutsättning för all typ av fokusgruppsarbete. Det handlar om att vara närvarande och nyfiken i samtalen med fokusgruppen. Det handlar om att lyssna in och anteckna vad som sägs men också vad som inte sägs, stämningar i rummet, attityder och det som sägs mellan raderna.

Deltagande observation av grupp i utställning

Denna metod passar att använda till alla föreningars valda målgrupper, och är en bra första aktivitet att göra tillsammans. Genom att börja med en guddad visning av era miljöer och befintliga utställningar får gruppen insyn i vilka ni är och vad det är för typ av plats de har kommit till. Ni får också chansen att ta reda på vad gruppen tycker är intressant och vilka frågor de ställer.

Så går det till:

Upplägget är att man har en vanlig visning där en guide visar runt gruppen med tillägget att det finns observatörer med i rummet. Den/de som observerar är enbart observatörer och antecknar. Guiden gör precis som vanligt och bryr sig inte om observatörerna. När gruppen har lämnat, diskuterar observatörerna och guiden resultatet.

Innan man sätter igång är det bra att bestämma några saker som observatörerna särskilt ska fokusera på och försöka ta reda på. Till exempel:

- Vad som särskilt fångar personernas uppmärksamhet
- När och för vem koncentrationen tar slut? Varför?
- Vilka frågor ställs?

Exempel 1:

Klippans hembygdsgenings har målgruppen högstadiellevr under skoltid och har bjudit in sin fokusgrupp till ett första möte. Föreningen vill utgå ifrån äldre föremål för att berätta om dess yngre varianter, gärna med koppling till industrihistoria. De har berättat för gruppen att de först kommer att få en rundvisning där det kommer att finnas observatörer i rummet. Visningen fokuseras specifikt till att handla om den typ av berättelser som föreningen vill arbeta med och tilltänkta föremål visas upp. Efter visningen fortsätter de med någon ytterligare övning och fika!

Exempel 2:

Riseberga-Färingtofta hembygdsgenings har som målgrupp barn 7-10 år – på fritiden och berättarperspektivet stora förändringsprocessers påverkan på den lilla människan, med anknytning till fysiska byggnader i landskapet som vittnar om detta idag. Transformatorstationen i Bonnarp, och när elen

kom till landsbygden är ett exempel. Föreningen gör en rundtur med fokusgruppen till de olika byggnaderna, gör en deltagande observation, samt kombinerar metoden med en annan metod där barnen får göra något aktivt.

Sekreterarrollen

Sekreterarrollen är en metod som särskilt har prövats för skolelever med särskilda behov och med diagnos inom AST (Autism Spektrum Tillstånd) men som kan användas av fler grupper. Metoden går ut på att en elev granskar en utställning tillsammans med en vuxen som eleven känner och känner sig trygg med (t ex förälder eller pedagog). Den vuxne tar rollen som elevens sekreterare under besöket i utställningen.

Föreningen förbereder den vuxne med frågor som man vill få besvarade av eleven. Förklara kärnan till era frågor, varför ni vill få svar på dem och ge den vuxne ”kött på benen” så att svaren kan bli mer uttömmande.

Paret går sedan runt i utställningen, sekreteraren ställer frågor och antecknar elevens svar och agerande. Efteråt samtalar ni om deras upplevelse, ni får anteckningarna och möjlighet att fråga om det finns oklarheter i anteckningarna.

Tänk på:

- Det är viktigt med ett starkt förtroende mellan sekreterare och elev
- Att finnas till hands med guidning och behjälplighet om paret behöver det
- Att efteråt kort samtala om hur det gått

Exempel:

En förening som har barn som målgrupp känner att de vill få mer uttömmande svar på några av sina frågor och testar denna metod, vars styrka ligger i förtroendet mellan barnet och den vuxne.

Sekreterarrollen med tolk

Metoden Sekreterarrollen kan också vara ett bra alternativ om det finns språkbarriärer.

Exempel:

Åstorps hembygdsförening har vuxna som inte kan svenska som målgrupp och fokus på hur föremål har använts i olika länder. De träffar sin fokusgrupp. En person kan ingen svenska och har en tolk (kan vara en vän som talar samma språk). Tillsammans granskar de utställningen utifrån sekreterarrollen-metoden, vars styrka här är att de kan diskutera på samma språk i lugn och ro. Sedan får de tillsammans berätta om hur det gått. Tolken kan ge nyans och kontext som annars kan gå förlorad pga. språkbarriärer.

Självgranskning, minnesanteckningar, dagbok

Kärt barn har många namn, men att dokumentera sina egna upplevelser under arbetet med fokusgruppen och berättelserna är en viktig del i arbetet.

- Anteckna under eller efter samtal med fokusgruppen
- Fånga upp dina tankar direkt eller i nära anslutning till träffen
- Diskutera med varandra i föreningen era tankar kring arbetet
 - Uppfyller vi målen? Hur? Är vi på rätt spår? Om inte, varför inte? Hur går vi vidare?

Workshop

En workshop, är en fördjupad gruppdiskussion om ett specifikt ämne där deltagarna också får göra någon slags övning eller aktivt moment (tex: brainstorming, skriva på post-it, röstning).

Workshop: viktiga faktorer

Detta är en metod för att komma fram till vilka enskilda faktorer gruppen tycker är särskilt viktiga i en viss fråga.

Så går det till:

Ni förbereder en huvudfråga, och några hjälpfrågor i stil med:

- Vad är viktigt för er för att ni ska tycka historia är intressant?
- Vad skulle göra denna berättelse (efter att ni har berättat en historia) mer intressant för er?

Ni samlar gruppen kring ett blädderblock/tavla och ställer era frågor. Gruppen får svara fritt och diskutera. Moderatören skriver upp alla faktorer på blocket/tavlan framför gruppen. Moderatörens roll är att ställa följdfrågor så att faktorerna blir mer konkreta än: "bra", "spännande" osv. "Vad gör att någonting är spännande?" kan vara en sådan följdfråga. Moderatören ser till så att alla är med på hur faktorerna ska tolkas.

Sekreteraren fyller samtidigt i de listade faktorerna i ett dokument efter mallen: "Det är viktigt att...".

Nästa steg är att gruppen ska enas om vilka faktorer som är viktigast för dem.

Dela ut ett papper till var och en av deltagarna och instruera dem till att rangordna de 5 viktigaste faktorerna.

När alla har röstat kan man ta paus för fika. Sekreteraren sammanställer resultatet under tiden. (Ett sätt att räkna ihop är att räkna poäng. Tex. räkna 5 poäng för de faktorer som rankats på plats 1 och 4 poäng för de som rankats på plats 2 osv). Då kan man få fram en lista på hur gruppen tycker totalt.

Sammanställningen av de 5 viktigaste faktorerna skrivs upp på tavlan och gruppen får en sista chans att diskutera vilka de viktigaste faktorerna är.

Exempel:

Kvidinge hembygdsförening vill ta reda på hur de skulle kunna få sin målgrupp: vuxna 40+ som i sitt yrkesliv har nytta av att lära sig mer om platsen att bli intresserade av personliga berättelser ur Gyllenbielkeska Hospitalets historia. De bjuder in sin fokusgrupp till en workshop för att utkristallisera vilka faktorer de anser viktigast för att göra platsen mer relevant för dem i sin yrkesroll.

Workshop: granska med färg och karta

Detta är en metod som kan passa bra när man vill undersöka känslor och upplevelser av till exempel museet/hembygdsgården/utställningen. Metoden kan fungera bra om man arbetar med barn, unga och specialklasser, då att arbeta med olika sinnen ofta uppskattas. Det kan också vara ett sätt att nå vuxnas kreativitet och kanske kan man få fram ett lite annorlunda resultat.

Så går det till:

Ni samlar gruppen och ger deltagarna en karta eller planskiss av museet/hembygdsgården/utställningen.

Tillsammans med gruppen ska ni komma fram till ett par olika upplevelse-ord. Förbered några som ni gärna vill få mer information om, men låt också gruppen diskutera tillsammans om det är något

upplevelse-ord som de tycker ska vara med. Låt gruppen bestämma vilka ord som ska representera vilken färg. *Tex: spännande = grönt, intressant = blått, tråkigt = grått, läskigt = rött.*

Låt sedan deltagarna gå runt på egen hand i museet/hembygdsgården/utställningen och, med karta och färgpennor, färgmarkera var de känner de olika känslorna.

Efter en stund återsamlar man gruppen och samtalar om varför deltagarna har färglagt som de har gjort. Här är det viktigt att sekreteraren antecknar så att det ryker. Spara också ritningarna som resultat!

Exempel:

Bara härads hembygdsförening har som målgrupp flera generationer i Burlövs kommun och vill med hjälp av föremål berätta om/med andra föremål. De bjuder in sin fokusgrupp till att granska prästgårdens utställningar med färg och karta. I kartan har de också märkt ut/ritat in tänkbara föremål. Deltagarna kanske är ett par familjer i olika konstellationer som kan gå runt tillsammans och hjälpas åt med uppgiften. Samtalet efteråt kan fokuseras på att jämföra skillnader mellan olika generationer och diskutera hur man skulle kunna göra för att tillgodose olika generationers behov.

Grupptervju

Grupptervjuer är en metod som är som ett strukturerat samtal mellan gruppen och föreningen. Det finns många olika typer av grupptervjuer men för detta projekt tror vi att den semistrukturerade grupptervjun är mest relevant.

Semistrukturerad grupptervju

En semistrukturerad grupptervju innebär att man förberett några huvudfrågor att ställa till gruppen men att man ställer improviserade följdfrågor beroende på vad som sägs. Detta gör att intervjun känns mer som ett samtal, fast med en röd tråd. Utmaningen är att få deltagarna att hålla sig till ämnet och prata om det som ni vill få reda på mer om.

Så går det till:

Ni förbereder en intervjuguide med de huvudfrågor ni vill få svar på. Fokusgruppen bjuds in till en grupptervju där moderatorn leder en öppen diskussion efter semistrukturerade frågor. Det kan vara bra att på förhand ha skickat ut ett par frågor som man tänker ställa. En observatör/sekreterare finns med i rummet och antecknar. Om alla deltagare är okej med det, kan man också spela in ljudet med diktafon eller med mobiltelefonen som komplement.

När ni arbetar mer handfast med att granska ert material kan man i grupptervjun varva de bredare innehållsfrågorna med lite smalare snabb-frågor som till exempel: hur fungerar texten/illustrationerna? Är de lätta att läsa?

Tänk på:

- Det kan vara bra att ha förberett några extrafrågor ifall gruppen behöver hjälp på traven att komma igång i diskussionen.
- Skapa dynamik mellan "breda" och "smala" frågor

Exempel:

Denna metod fungerar på flera olika typer av fokusgrupper och kan med fördel testas i alla fokusgrupper.

Enskilda/individuella intervjuer

Det kan finnas anledning att också göra enskilda intervjuer med nyckelpersoner. Det kan handla om att få någons särskilda perspektiv på en viss fråga.

Formell intervju

En formell intervju äger rum mellan en intervjuare och en intervjuperson. Som intervjuare har du förberett ett antal huvudfrågor som du vill att personen reflekterar kring men du är lyhörd och ställer följdfrågor beroende på vad personen svarar (semistrukturerad intervju).

Tänk på:

- att det ibland är de oplanerade följdfrågorna som ger de mest oväntade och givande svaren
- att en intervju också kan göras per telefon!
- att titta igenom Fredrik Emmerfors tips från kursen *Den goda berättelsen!*

Exempel:

Osby hembygdsförening har familjer i tre generationer – turister, som målgrupp och vill öka sin kunskap om denna grupp genom att ställa några frågor till personer som arbetar med turism i Osby. En person från föreningen tar kontakt med personen som ska intervjuas, berättar vad det går ut på (se punkterna i avsnittet inbjudan), bokar in en tid för intervju, genomför intervjun, sammanfattar och delger föreningen.

Informell intervju / spontansamtal

När ni träffar besökare ur er målgrupp i er verksamhet, tag tillfället i akt att ställa några spontana frågor! Glöm inte att sedan ta sedan fram anteckningsblocket och dokumentera!

Intervjuer med icke-besökare

Våra befintliga besökare väljer oss ifrån en uppsjö av alternativa besöksmål och aktiviteter. Deras argument för varför de besöker oss är bra att veta men varför vissa *inte* besöker oss är minst lika viktigt att veta! För att bättre förstå sin målgrupp och ringa in vad som är viktigt för dem, behöver man alltså inkludera både besökare och icke-besökare.

Men för projektet KONTEXT, där vi har en begränsad tidsplan och budget, ska fokusgrupperna bestå av personer som av egen fri vilja är intresserade av att vara med!

Det är dock viktigt att vara medveten om att redan intresserade personer tenderar att ge mer positiva svar. Icke-besökarnas åsikter är därför viktiga, men också svårare att få tag på!

Det man skulle kunna göra är att:

- göra korta intervjuer med icke-brukare via telefon
- rekrytera icke-brukare från idrottsföreningar, skolor, arbetsplatser, bekanta osv. Var kreativa!
- ställa frågor om *orsakerna till att de inte besöker föreningens verksamhet*.
 - Vad kan vi göra för att du skulle bli intresserad?

Exempel:

Rönnebergs härads hembygdsförening har målgruppen vuxna 50+ presumtiva medlemmar. De har satt samman en fokusgrupp men känner att de vill veta mer om icke-besökarna. Vad krävs för att personer skulle kunna tänka sig att engagera sig? En person utses till att ringa runt till och/eller ha spontansamtal

med några personer om orsakerna till att de inte besöker eller engagerar sig och vad som skulle kunna få dem att göra det.

Enkäter

Enkäten som undersökningsmetod har både fördelar och nackdelar som metod.

- Bra när man vill mäta förändring över tid om man ställer samma frågor vid olika tillfällen
- Bra för att fånga vad enskilda individer tycker
- Eventuellt får man mer ärliga svar när möjligheten att vara anonym finns
- Premierar de som är bra på att uttrycka sig skriftligt
- Ofta får man mest med "vad-uppfattningar" (vad upplever man som bra respektive dåligt i en utställning) och "hur-uppfattningar" (hur upplevs det som är bra respektive dåligt?)

3 bra och 3 dåliga saker

Detta är en metod som syftar till att få fram vad olika individer tycker om en utställning, ett museum eller en hembygdsmiljö. Uppgiften är att de individuellt ska välja tre bra och tre dåliga saker med ett, av er angivet, område.

Så går det till:

Samla gruppen i er hembygdsmiljö/utställning och presentera vad ni vill att de ska granska. Det kan vara en utställning som ni redan har, berättelser eller föremål som ni valt ut.

Dela ut penna och papper till varje deltagare. Instruera dem att skriva ner 3 bra och 3 dåliga saker och att motivera sina val. "Bra" respektive "dåliga saker" kan vara i stort sett vad som helst: ett föremål, en upplevelse, en text, ett ljus eller ljud. Ni definierar detta.

Är det gruppens förhållande till berättelser, historia och förmedling i allmänhet som ni vill veta mer om kan det vara en god idé att låta deltagarna själva gå igenom hembygdsmiljön/utställningens olika delar. Detta kan ge intressanta infallsvinklar. Man kan välja att diskutera svaren med gruppen efteråt eller välja att samla in enkäterna anonymt (det kan innebära olika resultat).

Metoden kan också användas för att ta reda på vad gruppen specifikt tycker om berättelser knutna till föremålen. Då kan man gå runt med gruppen, guida dem och berätta berättelserna som ni lyft fram. Antingen ber ni om ett enkätsvar för varje berättelse eller en för alla sammantaget.

Exempel:

Röstånga turist- och hembygdsförening har skolungdomar upp till åk 6 - på skoltid som målgrupp och föremåls berättelser om händelser som det kan representera som berättarperspektiv. Föreningen vill ta reda på mer om vilka föremål och vilka händelser i skolans historia som intresserar målgruppen och bjuder in sin fokusgrupp till att göra övningen. Föreningen presenterar tex. skolsalen på ovanvåningen. Där har de ställt fram tänkbara föremål som kan användas i projektet och berättar kort om dessa. Sedan får gruppen gå runt i salen, fylla i enkäten, och sedan diskutera svaren.

Hemuppgift

Kanske vill ni få individuella reflektioner från gruppens deltagare efter ett avslutat möte. Fokusgruppen kan då ges en mindre hemuppgift till nästa tillfälle. Det kan handla om reflektioner kring vilka föremål de minns efter besöket eller förslag till förändringar i verksamheten de skulle vilja se osv. Be dem att under nästkommande tillfälle presentera sina svar inför gruppen. Detta kan då utgöra grunden för en gruppintervju/gruppdiskussion.

Exempel:

Klippans hembygdsförening (målgrupp: högstadiel elever under skoltid, berättarperspektiv: utgå från äldre föremål och berätta om dess yngre varianter) vill veta mer om vilka föremål som är intressanta för målgruppen. Efter ett fokusgruppsmöte ger man gruppen i hemuppgift att ta tre foton av föremål som de använder i sin vardag och vars historia de skulle vilja lära sig mer om.

Nätbaserade enkätundersökningar

Det finns nätbaserade verktyg som kan användas för att smidigt kunna göra enkäter och dela med deltagarna. Här är ett sådant verktyg: <https://sv.surveymonkey.com/>. Skapa en profil och logga in för att skapa en enkät. De som är mottagare av enkäten behöver inte ha inloggning.

Att skapa en enkel besökarenkät kan också vara en god idé om man har vissa frågor som man skulle vilja ställa till befintliga besökare. Då kan man hänvisa till enkäten och uppmana folk till att delta. Enkäter via nätet får dock inte vara den enda metod som används i fokusgruppsarbetet.

Exempel:

Hvens hembygdsförening har som målgrupp byggnadsvårdsintresserade studenter och berättarperspektiv som följer detta tema. Att ställa ett antal frågor via en nätbaserad enkät kan vara en god idé då studenter brukar vara vana och villiga att fylla i webbaserade enkäter samt att de kan göra det hemifrån (oberoende av föreningens geografiska förutsättningar).

Senare arbete med speciella behov

Som vi nämnt tidigare kommer vi att arbeta med de specialbehov vi valt ut senare, i samband med att ni planerar er produktion. Fokusgruppen behöver alltså inte innehålla någon som har ett specialbehov.

Rådfråga experter

Den metod vi kommer att använda oss av i arbetet med specialbehoven är att rådfråga experter. Personer som har mycket kunskap om specialbehovet (anhöriga, specialpedagoger osv) eller personer som själva har specialbehovet. Tänk på att det är stor skillnad på att få generella riktlinjer från specialister och insikter från den faktiska målgruppen. Vi hjälper er med detta när det blir dags.

Testpiloter

En metod som kan vara bra att känna till för vidare arbete med tillgänglighet är metoden med testpiloter. Metoden används av en del museer för att titta på utställningars tillgänglighet ur olika perspektiv och aspekter.

Metoden går ut på att ta in personer med olika funktionsvariationer som konsulter för att granska färdiga utställningar eller annat som museet producerar. Det är viktigt att piloterna får en ersättning för detta arbete. Piloterna granskar utifrån specifika frågor som ska undersökas. De kan handla om: lokaler, akustik, fysisk tillgänglighet, texter, ljus, hur pedagogen pratar, vilka sinnen används, sittplatser osv. Piloterna testar teknik, diskuterar, dokumenterar och ger konkreta förslag.

Etiska frågor kring fokusgruppsarbete

Alla som arbetar med fokusgrupper måste vara medvetna om, och förhålla sig till, de etiska frågor som uppstår kring detta arbete.

Grundläggande regler

Behandla alla människor med respekt

- Se till att alla tillfrågade deltagare kan ta ett välgrundat beslut om de vill delta eller inte. Ibland kan det vara bra att utforma ett dokument där information om vad som kommer ske står tydligt
- Ingen ska känna sig pressad att vara med. Tydliggör att de närsomhelst får avbryta sin medverkan
- Gör ditt bästa för att säkerställa att de medverkande känner sig välkomna och trygga
- Visa att det finns ett öppet klimat där det är okej att säga sin åsikt även negativ kritik
- Ge deltagarna feedback på deras engagemang, särskilt om de ombes lämna in synpunkter skriftligen
- Tydliggör att det är föremålen/verksamheten som utsätts för tester och inte fokusgruppen!
- Fråga alltid om det är okej att ta foton. Var extra försiktig om du tänker publicera foton
- Publicera inte namn på fokusgruppsdeltagare, om de inte vill det såklart
- Peka aldrig ut någon på grund av sitt speciella behov, sin funktionsnedsättning eller diagnos. Inkludera istället för att urskilja
- Alla är inte bekväma med att diskutera. Märker ni att någon inte kommer till tals, kan ni fundera om ni behöver ta till någon annan metod för att kunna inkludera alla

Gör informationen tydlig och tillgänglig så att alla har möjlighet att delta

- Var noga med att se till så att informationen går fram till alla. Det kan behövas muntlig presentation, utskrifter osv.
- Var tydliga med vad som gäller kring faciliteter, matalternativ osv.
- Se till att alla har möjlighet att göra de planerade aktiviteterna

Generella tips

- Se till att det inte blir för stor besvikelse över resultatet genom att utforma några aktiviteter som du i förväg vet kommer att gå bra
- Det är viktigt att fokusgruppen har möjlighet att vara med från början till slut
- Spara all dokumentation, allt råmaterial, från fokusgruppsarbetet projektiden ut

Referenser

Metoderna i detta dokument är hämtade från:

DAMWAD, Center for Museologi, Aarhus Universitet.

Dialogguiden, <http://www.dialogguiden.se/article/show/1099>

Helsingfors museum, <https://www.raa.se/spana/identitetskris-ledde-till-invanardialog/>

Projektet Salt – Trelleborgs museer

Stockholms stadsmuseum, <http://www.sverigemuseer.se/nyheter/2016/12/fokusgrupparbete-ska-leda-till-ett-bättre-stadsmuseum/>

Kort beskrivning av projektet KONTEXT

Många hembygdsgörelser har föremålssamlingar att titta på, i inredda miljöer, utställningar eller öppna magasin. Men det berättas sällan om föremålen annat än vid visningar. Förklaringar kring deras användning eller betydelse för människorna som brukat dem saknas. Samlingarna består på så vis av döda ting som inte talar till besökaren, såvida denne inte har en egen relation till föremålen, vilket är allt mer sällan. Många i hembygdsgörelsen kan förstås sina föremål och är också duktiga berättare. Inom projektet vill vi utveckla och anpassa berättelser om föremål för olika media och olika målgrupper.

Syfte och mål

Syftet med projektet är att ge besökare tillgång till föremålets historia och betydelse. Vi ska, tillsammans med fokusgrupper, producera olika slags berättelser för att göra föremålen begripliga, levande och angelägna för många, också när det inte finns en guide på plats.

Metod och resultat

Genom olika utbildningsinsatser får våra medlemmar utveckla sin förmåga att bygga upp dramatiska berättelser, skriva manus som fungerar för olika media och i relation till olika målgruppers särskilda behov, skapa exempelvis ljudfiler och film samt vara med och utveckla interaktiv teknik. Resultatet blir t.ex. enkla, syntolkade filmer som visar hur föremål har använts, ljudfiler med spännande berättelser om ett särskilt föremål.Handledningar tas fram för att säkra att den kunskap projektet genererar sprids till många. När projektet avslutats finns ett utbildningspaket som gör det möjligt för andra hembygdsgörelser och kulturarvsinstitutioner att skapa angelägna berättelser om föremål.

Målgrupper och samverkansparter

Projektet genomförs i samarbete med nio medlemsföreningar i sex utvalda skånska kommuner. Kommunala tjänstemän tar aktiv del i projektet. Övriga samverkansparter är FilmCentrum Syd, Författarcentrum Syd, Centrum för dramatik Syd, Certec vid Lunds tekniska högskola samt Studieförbundet Vuxenskolan.

Tidplan, projektorganisation och finansiering

Projektet startade i oktober 2017 och pågår till och med juni 2019. Projektledare är Maria Casagrande och projektsamordnare är Malin Pehrsson, båda Skånes hembygdsgörelser.

PostkodStiftelsen och Region Skånes kulturnämnd finansierar.